

Havel, Dalibor

Miroslav Flodr (1929–2015) : brněnské diplomatické školy navzdory

In: *Pod ochranou Kleiós : historické obory na Filozofické fakultě Masarykovy univerzity*. Borovský, Tomáš (editor); Němec, Jiří (editor). Vydání první Brno: Masarykova univerzita, 2019, pp. 69-70

ISBN 978-80-210-9258-7; ISBN 978-80-210-9259-4 (online : pdf)

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/141050>

Access Date: 03. 12. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

(DrSc.), avšak návrh na profesuru, podaný krátce poté, nebyl již v důsledku nastupující normalizace realizován, neboť Sáša Dušková nesplňovala normalizační kádrově politická kritéria. Jmenování profesorkou pomocných věd historických se dočkala až v rámci rehabilitace v roce 1990, kdy však byla už deset let v důchodu.

Pedagogicky působila především na oboru archivnictví, v jehož čele stála v letech 1970–1980 jako vedoucí. Příslušníci starší generace archivářů, ale i historiků a jiných odborníků, kteří prošli jejím školením, rádi vzpomínají na její podnětné přednášky a semináře ze středověké diplomatiky, české i evropské, na praktická paleografická cvičení a také na její instruktivní výklady ze sfragistiky a heraldiky. Vědecké bádání S. Duškové, které považovala vždy za svůj nejpřednější úkol a za hlavní náplň svého života, se soustřeďovalo na naše listiny 13. století. V mnoha desítkách analytických studií, knižních a časopiseckých, založených na Sickelově metodě srovnávání písma a slohu, prokázala (zčásti ve spoluautorství s Jindřichem Šebánkem), že grafická a stylistická analýza je i pro pokročilé 13. století nezbytným prostředkem k odhalování listinných padělků a ke zjišťování okolností provádějících proces vzniku listin, tj. k odpovědi na otázku, jaká je hodnota jednotlivých konkrétních listin jakožto historických pramenů.

Tyto analytické studie byly z valné většiny metodickou přípravou k pokračování ve vydávání českého diplomatáře (*Codex diplomaticus et epistolaris regni Bohemiae*), základní edice listinných pramenů k dějinám českého státu za vlády Přemyslovců, několikageneračního díla započatého na prahu 20. století pražským profesorem Gustavem Friedrichem. Zprvu jako spoluvydavatelka a spolupracovnice J. Šebánka, posléze jako hlavní editorka se S. Dušková zasloužila o vydání šesti objemných svazků diplomatáře pro léta 1241–1278 (části IV/1–2, V/1–4), které vyšly v letech 1962–1993; poslední dva z nich dokončila až po svém (v roce 1980 více méně vynuceném) odchodu do důchodu.

Zásluhám Sášy Duškové o rozvoj diplomatiky se dostalo několikerého uznání u nás i v zahraničí, jak o tom svědčí například zvolení za členku Mezinárodní komise pro diplomatiku, jmenování členkou korespondentkou prestižní ediční instituce Monumenta Germaniae Historica nebo četná pozvání k přednáškám na mezinárodních diplomatických kongresech, zahraničních univerzitách a vědeckých ústavech. Pro své bohaté odborné zkušenosti byla váženou členkou Vědecké archivní rady a Komise pro vydávání středověkých historických pramenů.

Miroslav Flodr (1929–2015)

Brněnské diplomatické škole navzdory

Jméno Miroslava Flodra si dnes spojujeme především s prameny dochovanými ve formě rukopisů, a to jak literárního, tak úředního obsahu. Jeho univerzitní výchova, kterou prošel na brněnské filozofické fakultě, jej jako předního absolventa brněnské diplomatické školy měla nasměrovat k práci s listinou. Nicméně přes důkladné školení diplomatické, jehož se mu dostalo v Šebánkových seminářích, rozhodl se Flodr navzdory svému okolí jít vlastní, osobitou cestou. A to předznamenalo jeho vědeckou dráhu v dobrem i ve zlém.

V letech 1948–1952 studoval na brněnské filozofické fakultě nejprve obor historie a zeměpis, mezi lety 1949–1953 tamtéž obor archivnictví. Rozhodující vliv mělo pro něj setkání s Jindřichem Šebánkem a práce v jeho seminářích počátkem padesátých let

minulého století. Flodrova první kvalifikační práce logicky vycházela ze seminárních cvičení zaměřených především na listinnou produkci přemyslovské éry, konkrétně šlo o studie věnované křížovnickým špitálům ve 13. století, jejichž diplomatickému zhodnocení věnoval svou absolventskou práci.

Nejzásadnější studií Flodrovy rané publikační činnosti je ovšem objev „Neznámé“ autentiky Jindřicha Zdíka (1954), který předznamenal jeho obrat směrem k českému ranému středověku a k osobnosti a písemnostem olomouckého biskupa Jindřicha Zdíka (1126–1150). Flodrovo *Skriptorium olomoucké* (1960), které bylo podkladem k udělení hodnosti kandidáta věd, představuje bez nadsázky monografii trvalé hodnoty, a to především metodicky – jde totiž o první soustavnou skriptoristickou práci, která vznikla v českých zemích. Druhou polovinu padesátých let pak Flodrovi bibliografii doplňují práce související se studiem rukopisného bohatství olomoucké kapitulní knihovny, a to v širokých souvislostech. Zajímaly jej totiž nejen vlastní dochované kody, ale i prameny související s uživateli zdejších knih (*Glosy olomoucké*, 1956), stejně tak jako prameny, které pomáhaly rekonstruovat postupnou genezi této knihovny (*Olomoucká kapitulní knihovna a její inventáře na počátku 15. stol.*, 1958). Nevyhýbal se ani textům, v nichž zobecňoval svá pozorování (*Středověké seznamy rukopisů jako historický pramen*, 1958; *A propos des prix de manuscrits au Moyen Âge*, 1963). Tím významně přispěl k tehdy se rodící kodikologii jakožto samostatné pomocné vědě historické.

Na přelomu padesátých a šedesátých let bylo víceméně jasné, že se Flodr tematicky rozchází se svým učitelem Šebánkem; diplomatiku ovšem zcela neopustil. K poznání nejstarších úředních písemností přispěl vedle zmíněné objevné práce o Zdíkově autentice rovněž studií zaměřenou na vnější znaky písemností znějících na Zdíkovo jméno, které tvoří klíč k činnosti olomouckého skriptoria (*Paleografické poznámky k nejstarším listinám Jindřicha Zdíka. Ze studií k olomouckému skriptoriu 12. stol.*, 1959). Ačkoliv některé Flodrovy závěry upřesnil jiný absolvent brněnské diplomatické školy, Jan Bistrický, zůstal Flodr navždy spojen s vytvořením základních materiálových předpokladů ke kritickému vyřešení podstatných otázek, které se pojí s tímto fundamentálním tématem českého raného středověku. Padesátá léta strávil Flodr na své alma mater jako asistent a připravoval se po úspěšném absolvování vědecké aspirantury na svou habilitaci.

Habilitační řízení Miroslava Flodra probíhalo v roce 1964 a jako červená nit se jím táhla otázka, jak široce lze chápat oblast pomocných věd historických. Flodr si totiž jako svůj habilitační spis zvolil téma textové tradice antických děl v českých středověkých a renesančních knihovnách (*Die griechische und römische Literatur in tschechischen Bibliotheken im Mittelalter und der Renaissance*, 1966). Ačkoliv Šebánek jakožto vedoucí katedry, kde Flodr působil, toto habilitační téma nepodporoval, podařilo se Flodrovi širší pojetí pomocných věd historických v Brně prosadit a habilitace byla úspěšná. A snad to předznamenovalo i další Flodrovův zájem o ty pomocné vědy, které u nás stály do té doby zcela na okraji pozornosti, totiž o filigranologii (*Problémy klasifikace filigránů*, 1968; *Problémy datování pomocí filigránů*, 1969) a o epigrafiku a kampanologii (*Nápisy na středověkých zvonech*, 1973; *Zásady popisu středověkých a novověkých epigrafických památek*, 1974–1975; *Technologie středověkého zvonařství* 1983).

Po smrti dlouholetého ředitele Archivu města Brna Jaroslava Dřímala (1975) dostal Flodr nabídku zpracovat kritickou edici zřejmě nejvýznamnější památky středověkého městského práva v českých zemích, ne-li ve střední Evropě, tzv. právní knihy písaře Jana. Svého úkolu se zhostil se ctí a zanechal po sobě nejen třísvazkovou *Právní knihu města Brna z poloviny 14. století* (1990–1993), ale i celou skupinu navazujících edic a studií, které z vydání této památky vplynuly a z nichž je nejdůležitější monografie *Brněnské městské právo* (2001).